

VOKIETIJOS LB VALDYBOS INFORMACIJOS

Informationsblatt der Litauischen Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland e.V.

Nr.7/8 (432/433)

1985 spalio 3

EUROPOS LIETUVIŲ BENDRYSTĖ

Per karą iš Lietuvos išvykusių ir po karo čion atvažiavusių svetur buvimo priešastis ta pati - mūsų tėvynės okupacija. Nebenorime ir nebegalime į ją grįžti. Net ir norėdami ten gyvenančius savuosius aplankyti, turime lankstytis prieš okupacines įstaigas - prašyti jų leidimo, kuris ne visiems ir ne visados duodamas. Esame žmonės be tėvynės - heimatlose Ausländer. Dar daugiau - esame tremtiniai. Tiesa, dauguma, įsigiję gyvenamo krašto pilietybę jau nebesame svetimšaliai (Ausländer), bet kur bebūtume susiradę vadinamą ant-
rają tėvynę - Vokietijoje, Prancūzijoje, Anglijoje ar kitoje daugiau ar mažiau svetingo-
je šalyje - vis tiek ji neatstoja pirmosios. Taigi esame žmonės be tikrosios tėvynės.

Daug yra Europoje benamių žmonių, bet mes, lietuviai, sudarome atskirą grupę su savais reikalais ir problemomis. Joms spręsti daugelyje šalių esame susispietę į organizacijas, dažniausiai į Lietuvos Bendruomenę. Nevienodo jos pajėgumo. Vokietijos LB dar įstengia išlaikyti Vasario 16 gimnaziją, svetingai atvėrusią duris ir kitų kraštų lietuvių atžalynui, turi milijoninės vertės Romuvos sodybą Hüttenfelde, kur įsikūrusi ir LB būstinė, ruošia centrinius renginius, leidžia Informacijų biuletenį ir atlieka nemažiau reikšmingus kitus darbus. Didž. Britanijos lietuviai turbūt dar turtingesni tiek savo namais ir sodybomis, tiek ir kultūrine veikla. Tiesa, jie gimnazijos neturi, bet užtat turi daugiau tautinių šokių grupių, chorų, lituanistinių mokyklėlių ir, kas svarbiausia, įstengia leis-
ti "Europos lietuvio" savaitraštį, turi knygų leidyklą NIDĄ su nuosava spaustuve, suruo-
šia daugiau užsienio menininkų koncertų ir kitų kultūrinių renginių.

Kitų Europos kraštų lietuviai skurdesni. Jiems trūksta centrų, į kuriuos įsikibusi dar galėtų laikytis lietuviybė. Ji tolydžio gesta su Anapilin iškeliaujančia dabartine karta. Tai kelia rūpestį mūsų tautos išlikimu besisielojančių žmonių. Jei atskiros šeimos ir atskirų kraštų lietuviai nebeįstengia paveikiai spirtis nutautimo bangoms, tai gal bendromis jėgomis dar būtų galima pastatyti užtvaras? Vienas tokių bandymų yra Vasario 16 gimnazija. Lituanistinės mokyklėlės, tautinių šokių grupės ir jų šventės, chorai ir dainų šventės, vaidinimai, vaikų ir jaunimo stovyklos, Jaunimo kongresai, Lietuvos dienos ir pan. ašūs renginiai irgi yra užtvaras prieš nutautimo bangas.

Pirkome bendruomeninius namus ir sodybas, steigėme mokyklas, knygų bei laikraščių leidyklas daugiausia savo ir gyvenamo krašto tautiečių reikalams. Šiandien, kelioms dešimtims metų praslinkus, jau tenka svarstyti, kaip tie įrengimai galėtų pasitarnauti viso Europos žemyno, o gal ir laisvojo pasaulio lietuviams; kaip skaičiumi, ūkiškai ir organizaci-
ja stipreni telkiniai galėtų ištiesti pagalbos ranką silpnesniems. Toliau į ateitį žvelgia protai supranta, kad pasipriešinimą nutautimui reikia organizuoti viso žemyno ar netgi pasauliniu mastu. Toms ir kitoms problemoms svarstyti ir spręsti ir buvo š.m. rugpjū-
čio 10 Romuvoje (Hüttenfeld) sušauktas

EUROPOS KRAŠTŲ LB ir JS VALDYBŲ SUVAŽIAVIMAS

Dalyvavo: Pasaulio LB valdybos pirmininko pavaduotojas ir administracinių reikalų komisi-
jos pirmininkas dr. Tomas Remeikis, Pasaulio LJS valdybos administracinių reikalų vedėjas
Tadas Dabšys, Vasario 16 gimnazijos direktorius Andrius Šmitas, Didž. Britanijos lietuvių
sąjungos pirmininkas Jaras Alkis bei Jaunimo sąjungos pirmininkas Romas Juozelskis, Ita-
lijos LB ir JS atstovė Marija Žemaitytė, Prancūzijos LB atstovas Ričardas Bačkis bei JS
pirmininkas Vytas Bačkis, Vokietijos LB valdybos pirmininkas inž. Juozas Sabas, sekretorė
Marija Šmitienė, išdininkas Arminas Lipšys bei reikalų vedėjas Justinas Lukošius, Vokie-
tijos JS valdybos pirmininkė Inga Bitautaitė bei išdininkas Joachimas Freteris ir Lenki-
jos lietuvių visuomeninės kultūros draugijos centro valdybos narys stud. Jurgis Kuliešius.

Suvažiavimą atidarė inž. J. Sabas. Pirmininkavo dr. T. Remeikis, sekretoriavo J. Lukošius. Pranešimą apie Pasaulio LB valdybos veiklą bei Lituanistikos katedrą pateikė ir paskaitą apie išėivijos tautinę sąmonę bei Lietuvą skaitė dr. Tomas R e m e i k i s . Pirmiausia kalbėtojas pabrėžė nuolatinių ryšių su tėvyne reikalingumą. Nupasakojo Lietuvoje įvykusius ir tebevykstančius pasikeitimus. Apatarė PLB valdybos ir VLIKO bendradarbiavimo reikalingumą ir sunkumus.

Pranešęs apie PLB valdybos sudėtį ir jos narių pasiskirstymą darbais, konstatavo didelį darbo rankų trūkumą LB. Daug dirbama kultūros srityje, bet stinga prioritetų gradacijos. Dėl to PLB valdyba yra nutarusi susaukti kultūros kongresą.

Dr. Remeikis ilgėliau stovėjo prie kultūrinių mainų tarp atskirų kraštų klausimo, suminėdamas paskutiniųjų metų liet. kultūrininkais bei menininkais pasikeitimus.

Švietimo bei tautinio sąmoninimo srityje remiamasi daugiausia lituanistinėmis mokyklomis, kurios apima tik mažesniąją dalį liet. jaunimo. Siūloma iš mokymo pereiti į tautinį auklėjimą. Šis klausimas vėliau buvo plačiai aptartas per diskusijas.

Š. m. lapkričio 23 ir 24 Čikagoje šaukiama Tautinės sąmonės išlaikymo išėivijoje mokslinė konferencija. Ji svarstys Pasaulio lietuvių anketas ir darys išvadas. Prašė pasirūpinti, kad tos anketos laiku būtų išsiuntinėtos ir užpildytos gražintos į Čikagą. Kadangi Vokietijos LB valdyba jų dar nebuvo gavusi, ji paprašyta anketas išsispausdinti, išsiuntinėti Vokietijos lietuviams ir užpildytas kuo greičiausiai išsiųsti į Čikagą.

Lituanistikos katedra jau veikia Illinois universitete. Studijuoja 4 studentai ir dar yra prašymų iš JAV-bių, P. Amerikos bei Kanados. Jau surinkta 400.000,-- dol., bet dar trūksta 200.000,-- dol. Norima dar šiemet juos sutelkti. Iškilus nuomonių skirtumui tarp JAV-bių LB valdybos ir jos Lėšų telkimo komisijos iš vienos pusės ir PLB valdybos iš kitos, JAV-bių LB valdyba lėšų telkimą perdavė PLB valdybai, kuri stengiasi tą vajų užbaigti. Remiama Vasario 16 gimnazija mokinių stipendijomis ir kitaip.

Dr. Remeikis pabrėžė paveiklaus santykių palaikymo svarbą, kur žymų vaidmenį vaidina spauda. PLB valdyba leidžia mėnesinį žurnalą "Pasaulio lietuvių". Jam reikia daugiau prenumeratorių ir bendradarbių-korespondentų. Trūksta periodinės spaudos gyvenamo krašto kalba jaunajai kartai, kuriai sunku skaityti lietuviškai.

Ši rudenį numatoma susaukti PLB seimo korespondencinę sesiją. Jai bus pasiūlyta šios PLB valdybos kadenciją iš 4-rių metų prailginti į 5-rius metus, kad būtų suderinta su VI PLJ kongresu bei JAV-bių LB tarybos rinkimais. Reikės papildyti PLB valdybos sąstata, iš kurios yra pasitraukęs vicepirmininkas informacijos reikalams M. Drunga.

Informacija apie Lietuvą turėtų būti telkiama Europoje. Reikia sustiprinti Europos lietuvių centrus. Vienas jų - Vasario 16 gimnazija - turėtų stipriau spinduliuoti tautinę kultūrą į lietuvius.

Pasaulio LJS valdybos administracinių reikalų vedėjas Tadas D a b š y s painformavo apie jo atstovaujamos organizacijos veiklą ir ateities planus. Dabartinė PLJS valdyba išrinkta V PLJ kongrese prieš dvejus metus. Gerai veikia Australijos, Kanados ir Didž. Britanijos LJ sąjungos.

PLJS valdyba išleido 6 numerius savo žiniaraščio. Informacija teikiama ir per "Pasaulio lietuvių", kuriame įvestas jaunimo skyrius. Ruošiamas PLJ adresynas. Prieš šokių šventę sukurta liet. jaunimo stovykla, įsteigtas korespondentų būrelis, išleistos jau trys laidos D. Polikaičio muzikos plokštelės "Aš čia gyva". Šiemet jau suruoštas XII lituanistinis akademinio lygio seminaras. Bendradarbiaujama su Baltų laisvės lyga, kasmet rengiami politinių studijų savaitgaliai. Per olimpiadą Los Angeles suorganizuota Laisvosios olimpiados fakelo estafetė, platinta knyga apie sovietų koncentracijos stovyklas bei Lietuvos pogrindžio leidinio "Alma Mater" Nr. Nr. 3 ir 4. Išleista ir išplatinta 1.000 egz. informacinės brošiūros keliaujantiems į Lietuvą. 1984 gegužės mėn. surengta politinė konferencija New Yorke. Šiemet dalyvauta ruošime ir vykdyme gerai nusisekusio Pabaltiečių laisvės ir taikos ryžto žygio bei Baltic Star laivo. Iškyla laivu sustiprino ryšius su Europos lietuvių jaunimu.

T. Dabšys ragino Europos kraštų LB glaudžiau bendradarbiauti su jaunimu ir jau dabar pradėti ruošti VI PLJ kongresui Australijoje, įvyksiančiam 1987/88, telkiant jam lėšas. Kongreso ruošos komitetas sudarytas iš trijų kartų. Tai esąs pavyzdys, kaip reikia kartoms bendradarbiauti. Kongresas vyks nuo 1987 gruodžio 20 iki 1988 sausio 10 Sidnyje, Canberroj, Adelaidėj ir Melbourne. Į jį vykstančiam jaunimui bus suteikta parama.

Apie Didž. Britanijos lietuvių sąjungos veiklą pranešė jos pirmininkas Jaras A l k i s . Sąjunga turi 19 skyrių su ca. 700 narių. Pageidavo glaudesnių ryšių su PLB valdyba ir su Europos kraštų lietuviiais. Lituanistikos katedrai surinkta ca. 500 sv. Platinamas "Pasaulio lietuvis". Veikia kultūrinės ir politinės veiklos komisijos. Pastaroji dirba savarankiškai

arba per Europiečių ryšių grupę ir Baltų tarybą Londone. Palaikomi ryšiai su britų parlamentarais ir politinėmis organizacijomis, atkreipiama spaudos ir visuomenės dėmesys į žmogaus teisių pažeidimus Lietuvoje. Apie politinius veiksmus informuojama PLB valdyba ir VLIKas.

Didž. Britanijoje veikia dvi pagrindinės lietuvių jaunimo organizacijos - skautai ir DBLJ sąjunga. Yra ir keturios lituanistinio mokymo savaitgalio mokyklos. Kultūriniam ir politiniam darbui Lietuvių namų bendrovė skiria apie 20.000,-- sv. Daug lėšų pareikalauja "Europos lietuvių" leidimas. Laukiama parama iš Europos kraštų lietuvių prenumeratoriais ir bendradarbiais. Jaunimas ruošiamas perimti iš dabartinės kartos veiklą ir turta.

Didž. Britanijos LJS pirmininkas Romas J u o z e l s k i s pranešė, kad to krašto jaunimo vadovybė stengėsi padidinti organizacijos narių skaičių ir stiprinti ryšius su kitomis organizacijomis. Surošyti du susitikimai su liet. jaunimu Nottinghame ir Bellshille (Skotijoje). Neapleidžiama ir kultūros sritis: prisidedama prie kitų ruošiamų renginių ir pats jaunimas suruošė LITHEX IV Lietuvių sodyboje, pantomimos vakarą Londone ir kt. Tautinių šokių grupė LIETUVA dalyvavo Pabaltijo kultūros koncerte Stockholme šią vasarą. Įsteigti 2 lietuvių kalbos kursai Nottinghame ir Londone.

Liet. jaunimo atstovai dalyvauja ir European Liaison Group bei Baltų tarybos susirinkimuose, kur aptariami politiniai žygiai. Sustiprinti ryšiai su latviais ir estais, glaudžiai bendradarbiauja su PLJSvaldyba ir su Europos lietuvių jaunimu.

Ateity numato testuoti jaunimo verbavimą, ruošti VI PLJ kongresui, per "Europos lietuvių" ir "Lynes" stiprinti ryšius su Europos liet. jaunimu.

Pranešėjas manė, jog Pabaltiečių laisvės ir taikos ryžto žygis yra 100% pasisekęs ir kad ateity turėtų būti tokie renginiai ruošiami.

Italijos LB ir JS atstovė Marija Ž e m a i t y t ė sakė, kad Italijos lietuviai, o ypač jaunimas, negausūs, todėl ir veikla menka. Bendradarbiauja su Vatikano radiju, palaikomi ryšiai su aukštaisiais dvasiškiais Vatikane. Pasaulio jaunimo kongreso Romoje proga pagaminoma didelių plakatus, vaizduojančius okupuotą Lietuvą.

Prancūzijos LB atstovas Ričardas B a č k i s pastebėjo, kad to krašto lietuvių branduolys yra Paryžiuje. Veikla reiškiasi daugiausia mėnesiniais susirinkimais bei tautinių švenčių minėjimais. Giltinė retina vyresniųjų tautiečių gretas, o jaunimas nutolęs nuo savo tėvų kalbos. Susirinkimuose jau reikia kalbėti prancūziškai. Prancūzijos lietuviai nebeįstengia vieni išsilaikyti ir nori jungtis su kaimyninių kraštų lietuviomis. Centru turėtų būti Vasario 16 gimnazija.

Paryžiuje lankosi daug tautiečių iš Lietuvos. Visoms etninėms grupėms dirbant kartu, pasisekė praveisti į Europos parlamentą savo kandidata. Įkurtas Bukovskio komitetas. Lietuvą garsinti labai padeda LKB Kronika. Bendradarbiauja su PLB valdyba ir VLIKU.

Prancūzijos LJS pirmininkas Vytas B a č k i s painformavo, kad sostinės liet. jaunimas atlieka menines programas lietuvių renginiams, kaip Vasario 16 šventei, Motinos dieni ir pan. Ruošia radijo programas lietuviškomis temomis. Paveikiai įsijungė į Pabaltiečių taikos ir laisvės ryžto žygį, nors ir trūko finansinės paramos. Svarstoma galimybė įkurti Europos liet. jaunimo sąjungą, kuri derintų ir planuotų veiklą viso žemyno mastu. Saujelė jaunų lietuvių kas savaitę susirenka Paryžiuje, stengdamiesi išlaikyti lietuvišką dvasią, nors ir kalbėdami prancūziškai. Ateinančiais metais bus pradėta ruošti VI PLJ kongresui. Trūksta lėšų.

Vokietijos LB valdybos pirmininkas inž. Juozas S a b a s apžvelgė savo krašto LB veiklą. Kas rudenį ruošiami Vokietijos LB darbuotojų suvažiavimai, kur svarstomi lietuviybės išlaikymo, organizaciniai ir kiti klausimai. Suroštas iškilingas kazimierinių metų užbaigimas Kėlnų katedroje 1984 spalio 6. Šiemetinio centrinio Vasario 16 minėjimo Hüttenfelde prelegentas buvo Europos parlamento narys dr. Otto von Habsburg. LB tarybos sesijoje jieškota būdų suaktyvinti politinę veiklą. Išrinktas politinių reikalų referentas mokytojas Kostas Grodbergas. Kasmet rengiamos liet. vaikų vasaros stovyklos Romuvoje.

1984 birželio 6 smarkiai apdegė Romuvos pilis. Jos atstatymas reikalauja daug lėšų. Be draudimo įstaigos duodamų apie 2.000.000,-- DM dar apie tiek pat trūksta. Pinigai renkami kartu su gimnazijos berniukų bendrabučiu statyti aukomis.

Veikia Vasario 16 gimnazijai remti šalpos fondas, sudarytas iš LB žmonių. Remiama Lituanistikos katedra. Leidžiamas INFORMACIJŲ biuletenis, kuriame smulkiai aprašoma LB veikla. Ją dalinai atspindi ir ką tik Lietuvių kultūros instituto išleista brošiūrėlė VOKIETIJOS LIETUVIAI- asmenys, organizacijos, įstaigos. Bendradarbiaujama su Vokietijos LJS valdyba. Jos nariai kviečiami į LB valdybos posėdžius.

Vokietijos LJS pirmininkė Inga B i t a u t a i t ė teigė, kad nauja Sąjungos valdyba, išrinkta š. m. vasario 16, tuoj ėmėsi darbo: ruošia Vokietijos liet. jaunuolių adresyną,

gegužės 11 surengė nusisekusį seminarą. Trūko informacijų apie Pabaltiečių taikos ir laisvės ryžto žygį bei kelionę laivu, todėl iš Vokietijos liet. jaunimo dalyvavo tik keletas asmenų. Dabar bus pradėta ruošti VI PLJ kongresui Australijoje.

Lenkijos lietuvių visuomeninės kultūros draugijos valdybos narys stud. Jurgis K u l i e - š i u s papasakojo apie Lenkijos lietuvius. Lenkijoje gyvena apie 15.000 tautiečių, iš jų apie 13.000 Suvalkų trikampyje. Stambiausias telkinys yra Punske ir jo apylinkėse. Veikia 8 ansambliai. Kasmet ruošiamas jų saskrydis Burbiškėse prie pat Lietuvos sienos, į kurią susirenka apie 3.000 žmonių. Punske yra lietuvių bažnyčia, veikia 4-ių klasių liet. licėjus su apie šimtu mokinių ir bendrabučiu. Prie licėjaus yra 8-metė liet. pradžios mokykla su keliais šimtais mokinių. Viskas dėstoma lietuvių kalba. Lenkijos valdžia stipriai remia liet. mokyklas ir Draugiją. Su jos parama dabar statomi Lietuvių kultūros namai Punske. Daug jaunimo. Visuose lietuvių renginiuose kalbama tik lietuviškai. LVK draugija Seinuose leidžia žurnalą AUŠRA. Studijuojantis tautinių mažumų jaunimas yra susibūręs. Jis suruošia keletą dienų trunkantį festivalį, kuriame pasirodo ir lietuviai studentai su savo programa.

Vasario 16 gimnazijos direktorius Andrius Š m i t a s nušvietė gimnazijos padėtį. Po pernykščio gaisro pilyje berniukų bendrabutis įrengtas klasių pastate, kur yra visi sanitariniai įrengimai, o klasėms pastatytas medinis namukas ir pritaikytas buvusias mūrinis sandėlis. Visa tai kainavo 200.000,-- DM: 50.000,-- DM gauta iš draudimo, 45.000,-- DM - iš valdžios, 15.000,-- DM - iš katal. Bažnyčios, 58.000,-- DM surinkta aukų ir liko 32.000,-- DM skolos, kurią padengė evang. Šalpos organizacija Diakonisches Werk.

1984/85 mokslo metais buvo 82 mokiniai: 50 iš Vokietijos, 21 iš JAV-ųjų, 4 iš Australijos, 2 iš Kanados, 1 iš Argentinos, 1 iš Brazilijos, 1 iš Kolumbijos, 1 iš Venezuelos ir 1 iš Mali (Afrika). Išleisti 7 abiturientai ir 8-tas mokinytis, dar tik baigęs 11-tą klasę, įsigijo pakankamai kreditų, kad būtų priimtas į universitetą JAV-bėse. Mokslo lygis aukštas, kas dar nereiškia, kad nebuvo ir prastų mokinių. Didelis dėmesys kreipiamas į lituanistinių dalykų, ypač į lietuvių kalbos mokymą. Sunkumą sudaro tai, kad mokiniai atvyksta labai nevienodai mokėdami lietuvių kalbą. Tai apsunkina visų dalykų dėstymą lietuvių kalba. Svarbu, kad ne tik būtų lietuvių kalbos pamokos, bet kad visi dalykai būtų dėstomi lietuviškai, nes kitaip lietuvių kalba niekad nebūs gerai išmokstama. Tai pastebima iš lituanistinių mokyklų atvykstančiuose mokiniuose.

Veikia tautinių šokių grupė, choras ir orkestras. Mokiniai gali mokytis muzikos instrumentais groti. Gimnazijos ansambliui tenka dažnai koncertuoti, daugiausia pas vokiečius. Veikia skautai ir ateitininkai, kurie labai pajvairina mokyklos gyvenimą. Pirmieji ruošia sueigas, antrieji - diskusinius pokalbius, talentų vakarus. Neatrūko bendrų skaitymo ir rašinių konkursų. Kun. Fr. Skėrys Evangelikų jaunimo ratelio vardu kas rudenį suruošia visos gimnazijos ekskursiją. Mokslo metams baigiantis, visos klasės turi savo ekskursijas, kartais pasiekiančias net užsienį. Ateinančiais mokslo metais numatomas mokinių skaičiaus padidėjimas.

Didžiausias uždavinys - artimiausioje ateityje pastatyti berniukų bendrabutį. Vokiečiai tam reikalui duoda 3.000.000,-- DM. Lietuviams reikia surinkti 500.000,-- DM ir nemažiau pilies atstatymui. Atstačius pilį, bus vietos Lietuvių kultūros institutui su jo biblioteka, archyvu ir muziejumi, įvairiems suvažiavimams ir kursams.

Direktorius prieštaravo vasaros lietuvių kalbos kursų rengimui gimnazijoje, nes jie nepasiektų norimo tikslo. Tėvai, užuot siuntę savo vaikus į Vasario 16 gimnaziją, kur jie per ilgesnį laiką neblogai pramoksta lietuvių kalbos, pasitenkintų pasiuntimu tik į vasaros kursus.

Prie gimnazijos veikia vokiečių valdžios nekontroliuojamas Šalpos fondas. Jis palengvina lėšų telkimą ir atsiskaitymą su vokiečių vyriausybe iš jos skirtų sumų.

Per diskusijas nusiskusta bloga lietuvių organizacija ir informacija, ruošiant Pabaltiečių laisvės ir taikos žygį. Neparodė šiuo renginiu didesnio susidomėjimo ir liet. spauda.

Pasigesta geresnių santykių tarp PLB ir VLIKo.

Pageidauta, kad jaunimas uoliau mokytųsi lietuvių kalbos, nes pasauliniuose renginiuose lietuviai gali santykiuoti tarpusavy tik lietuvių kalba.

Dr. Remeikis pastebėjo, kad daug jaunimo JAV-bėse lanko lituanistines mokyklas, bet dar daugiau pasilieka už jų durų. Nereikia užmiršti ir tos didžiosios jaunimo dalies. Todėl ir svarstoma iš mokymo pasukti į tautinį auklėjimą.

Apsvarstytas Europos lietuvių dienų ruošimas. Tinkamiausia joms vieta rasta Romuva (Hüttenfeldas). Bet čia bus vietos tik po poros metų, kai bus atstatyta pilis ir pastatytas berniukų bendrabutis.

Jaras Alkis skaitė referatą apie lietuvišką spaudą, daugiausia kalbėdamas apie "Europos lietuvi" ir "Pasaulio lietuvi". Abu laikraščiai turėtų daugiau vienas kitą reklamuoti.

Kalbant apie P.L. turinį, dr. Remeikis paaiškino, jog žurnalas nėra PLB valdybos oficiozas. Jei toks būtų, redaktoriui tektų visus straipsnius perleisti per PLB valdybos kontrolę, kas techniškai neįmanoma. Suprantama, kad redaktorius privalo turėti leidėjo pasitikėjimą. PLB valdyba tik tada reaguotų, jei žurnalo bendra linija nesutiktų su jos nusistatymu. Daugumos pasisakymais, "Europos lietuvis" nėra Europos, o tik Didž. Britanijos lietuvių laikraštis. Išreikštas pageidavimas padaryti jį atitinkančiu savo pavadinimą, spausdinant daugiau informacijų iš Europos kraštų lietuvių gyvenimo ir veiklos.

Po išsamių diskusijų išryškėjo toks bendras nusistatymas:

- a) viso pasaulio lietuviuose vykdyti vaju, stengiantis surinkti vieną milijoną DM Vasario 16 gimnazijos berniukų bendrabučiu statyti ir nudegusiai Romuvos piliai atstatyti;
- b) testuoti lėšų telkimo vaju Litanistikos katedrai Čikagoje;
- c) suruošti Europos lietuvių dienas. Vokietijos LB valdyba provizorinę programą pateikia 1986 vasarą Austrijoje įvyksiančiam Europos kraštų LB ir JS valdybų suvažiavimui;
- d) Europos kraštų LB ir JS valdybų suvažiavimus kviesti ne Europos lietuviškųjų studijų savaitės metu, bet jų išvakarėse toje pačioje vietoje, kur jos vyksta;
- e) vykdyti "Europos lietuvių" skaitytojų verbavimą Vokietijoje, žinomais adresais išsiuntinėjant pavyzdinius savaitraščio numerius ir siūlant jį užsisakyti;
- f) raginti jaunimą ruošti vykti į VI pasaulio lietuvių jaunimo kongresą Australijoje ir paremti jų keliones.

Po suvažiavimo vyko asmeniniai pokalbiai, žiūrėtas apie 20 min. trunkąs iš Vokietijos ZDF įrekorduotas video filmas apie Pabaltiečių taikos ir laisvės ryžto žygį bei Baltic Star laivo kelionę Baltijos jūra. Kai kurie suvažiavimo dalyviai galėjo filme save atpažinti.

Rugpjūčio 11 daugumas svečių ir romuviečių išvyko į XXXII Lietuviškųjų studijų savaitę Veronoje (Italija).

----- xXx -----

LIETUVIŲ VAIKŲ VASAROS STOVYKLA

Šiomet vyko nuo liepos 28 iki rugpjūčio 10 Romuvoje. Vadovavo Vasario 16 gimnazijos mokytojai Živilė ir Kostas Grodbergai. Suvažiavo tik 12 vaikų, tarp jų ir po du iš Austrijos bei Anglijos.

Stovyklos darbas prasidėjo ryta: 7,30 val. mankšta, 8,30 val. pusryčiai. Po jų - kambarių tvarkymas ir kitokia ruoša. 9,30 val. visi rinkdavosi į lietuvių kalbos pamoką, po kurios būdavo dainavimo valandėlė ir rankdarbiai. Jei dar likdavo laiko iki pietų, vaikai žaidavo tinklinį, krepšinį arba stalo tenisą. Po pietų - tylos valanda. Nuo 14,30 prasidėjo įvairūs žaidimai - klausimų-atsakymų konkursas, lobio jėškojimas, vėliavos grobimas ir kiti. 18,00 val. - vakarienė ir laisvalaikis. Kas norėdavo, tuo metu galėdavo žiūrėti filmus vaikams. 21,00 val. vaikai prausdavosi ir 21,30 val. jaunesnieji, o 22,00 ir vyresnieji jau sakydavo labanaktis.

Nepaisant blogo oro, suruoštos dvi iškylos: viena į Mannheimą, o kita pėsčiomis iki Viernheimo sklandytuvų aerodromo ir atgal, maždaug 10 km.

Sekmadienį vaikai meldėsi Hüttenfeldo bažnytelėje.

Stovyklos metu gimnaziją lankė daug svečių iš Australijos, JAV-bių, Anglijos, Francūzijos, Austrijos. Jie visi žavėjosi vaikų rankdarbiais (piešiniais, molio lipiniais ir kit.), išdėstytais gimnazijos valgykloje. Stovykla baigta atsisveikinimu prie laužo su dainomis ir žaidimais.

Stovyklautojai ir vadovai dėkingi ūkvedei E. Lucienei ir virėjoms už skanų bei sveiką maitą.

Kad ir nedaug vaikų į stovyklą susirinko, ji savo uždavinį atliko: vaikučiai pramoko šiek tiek lietuviškai, išmoko mūsų liaudies dainų, susipažino tarpusavy ir su Vasario 16 gimnazija.

H a n n o v e r

VLB Hannoverio apylinkės visuotinis narių susirinkimas įvyko š.m. gegužės 11. Pirmininkavo kun. V. Šarka ir A. Giedraitienė. Po veiklos pranešimų ir diskusijų išrinkta nauja apylinkės valdyba, kurios nariai taip pasiskirstė pareigomis: pirmininkė Janina Wachau, vicepirmininkas ir sekretorius Alfredas Seidleris, išdininkas Vytautas Ramanuskas. Kontrolės komisija sudaryta iš Jono Jakobo, Valiaus Merkevičiaus ir Algirdo Pralio.

K e t s c h

Schwetzingeno apylinkės bendruomenininkai savo veiklos centrą yra perkėle į Ketschą: kas mėnesį susirenka ten išklaudyti savo kapeliono kun. Broniaus Liubino pamaldų, po kurių užsuka į svetingą Gamtos draugų svetainę padraugauti. Š.m. liepos 14 po pamaldų bažnyčioje įvyko visuotinis VLB Schwetzingeno apylinkės narių susirinkimas, kurį atidarė apylinkės pirmininkas Jonas Vitkus.

Dar prieš formalų atidarymą Vokietijos LB tarybos prezidiumo pirmininkas tėv. Alfonsas Bernatonis papasakojo apie padėtį Romuvoje: apie jau pradėtą pilies remontą ir netrukus pradėsimą statyti Vasario 16 gimnazijos berniukų bendrąbutį ir prašė paramos. Susirinkimui pirmininkavo Algis Vitkus, sekretoriavo Vilius Kurcas. LB apylinkės veiklą apibūdino jos pirmininkas Jonas Vitkus. Kontrolierius Vilius Kurcas patvirtino, kad kasa vedama tvarkingai. Per praėjusius metus padaryta 1.726,50 DM apyvarta. Dabar kasoje yra 771,20 DM.

Nariai buvo patenkinti Valdybos veikla, todėl paprašė ją ir kontrolierius dar metus eiti pareigas. VLB Schwetzingeno apylinkės valdybą sudaro: pirmininkas Jonas Vitkus, sekretorius Jonas Stuknys ir išdininkas Kazys Bendoraitis. Kontrolieriai - Vilius Kurcas ir Algis Vitkus.

Nors Schwetzingeno LB apylinkė yra viena gausiausių (46 nariai), bet pirmininkas Jonas Vitkus, uždarydamas susirinkimą dar kvietė visus kalbinti pažįstamus tautiečius stoti į Vokietijos lietuvių Bendruomenę.

Schwetzingeno LB apylinkę sudaro daugiausia buvę ar esantieji amerikiečių darbo kuopų nariai bei jų šeimos. Išsitarnavę rentas, daugelis apsigyveno gan toli nuo buvusios darbovietės, bet tvirtai laikosi savo organizacijos, nepabūgdami ilgo kelio važiuoti į susirinkimus ir draugiškus pobūvius. Iš kitos pusės, yra pačiame Ketsche gyvenančių tautiečių, nerandančių kelio pas lietuvius.

Vokietijos lietuviai vienur iškilmingiau kitur kukliau paminėjo TAUTOS ŠVENTĘ. VLB Schwetzingeno apylinkės nariai su savo svečiais ją šventė rugsėjo 8. Šv. mišias popiet gražioje ir didelėje Ketscho katal. bažnyčioje aukojo kun. Br. L i u b i n a s . Per pamokslą jis pastebėjo, kad lietuviai nuo seno Marijos gimimo šventę plačiai šventė, todėl ir šiemet, nors ji ir sekmadienį, vis vien švenčiame. Apie Marijos gimimą daug kalba Šv. Raštas. Šios dienos Evangelijoje išskaičiuoti visi Marijos sentėviai. Paskaitė iš šiemetinio Lietuvos katalikų kalendoriaus apie Marijos garbinimą apskritai ir ypač Šiluvoje, kur po jos apsireiškimo 1608 labai pagyvėjo žemaičių tikėjimas. Komunistai atvirai nedraudžia, bet labai trukdo šiluviškių atlaidų šventimą, baimindamiesi, kad ši šventė iš religinės nevirstų tautine-patriotine. Iš tikro ji tokia jau anksčiau buvo ir dabar yra. Kaip labai šiluviškė Marija Lietuvoje yra garbinama rodo ir tai, kad jos statula iškeliauja ir į kitas šalies vietas ir vėl į Šiluvą gražinama. Kvietė įsijungti į Lietuvos vaikų maldas ir prašyti Marijos užtarimo tėvynei.

Po pamaldų apie 30 tautiečių susirinko į Gamtos draugų svetainę Ketsche, kur Vokietijos LB valdybos reikalų vedėjas J. L u k o š i u s skaitė paskaitėlę, aiškindamas, kam be Vasario 16 buvo reikalinga mums dar ir antroji tautos šventė ir kodėl Vytauto Didž. laikų Lietuva, nusitęsusi nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų, taip sumažėjo, kad po I pasaulinio karo, neįstengusi apjungti net savo etnografinių sričių, po 22 laisvo gyvenimo metų pateko į svetimųjų valdžią, iš kurios iki šiol neįstengia išsivaduoti.

Po paskaitėlės, pirmininko paprašytas, prelegentas paaiškino apie visiems Vokietijos lietuviams išsiuntinėtas Pasaulio lietuvių anketas ir prašė nedelsiant jas užpildytas grąžinti.

Šnekučiuodamiesi užkandę ir nuraminę troškuli, po poros valandų visi išsiskirstė.

----- xXx -----

V A S A R I O 1 6 G I M N A Z I J O J

N a u j i e j i m o k s l o m e t a i

pradėti rugsėjo 2 didelio optimizmo ženkle: jau pradėti lieti pamatai naujam berniukų bendrabučiu, žymiai padidėjo mokinių skaičius. Gerokai pažengęs ir pr. metais nudegusios pilies atstatymas.

Po pusryčių šventiškai apsirengę ir nusiteikę mokiniai bei mokytojai susirinko prie vėliavos stiebo, nuo pilies perkeltos prieš gimnazijos rūmus. Uniformuoti skautai pakėlė mūsų trispalvę, kuri linksmai plevėsavo visą dieną. Sugiedotas Lietuvos himnas. Iš šimtinės

jaunų krūtinių skambėjo vokiečių žemėje prisipažinimas prie savo tėvų žemės - Lietuva, tėvyne mūsų.

Pamaldas pripildytoje Hüttenfeldo katal. bažnytelėje laikė evangelikų kapelionas kun. Fr. Skėrys ir katalikų kapelionas kun. J. Dėdinas. Buvo giedamos lietuviškos evangelikų ir katalikų giesmės, vargonuojant muzikos mokytojui Arvydui Paltinui.

Kun. Fr. Skėrys perskaitė Mato evangeliją apie Kristaus pamokslą nuo kalno ir siūlė jaunimui padaryti jį savo gyvenimo programa. Linkėjo krikščioniško bendravimo tarpusavy ir tarp mokinių bei mokytojų ateinančiais mokslo metais.

Šv. mišias aukojęs kun. Jonas Dėdinas, pirmiausia paaiškino sudėtinių bažnytėlės architektūrinių dalių ir joje esančių Mergelės Marijos bei Kristaus statulų ir kryžiaus prasmenis. Sakė, jog mokykloje bus daug ko mokoma ir išmokta, bet kritiškomis gyvenimo valandomis tie mokslai nedaug ką tepadeda. Tada paguodos jieškoti tenka ką tik girdėtame pamoksle nuo kalno.

Į valgyklos salę susirinkusius mokytojus, mokinius ir svečius prabilo gimnazijos direktorius Andrius Šmitas. Pasveikinęs buvusius ir naujus mokinius, pasidžiaugė žymiai padidėjusiu jų skaičiumi, beartėjančiu į šimtina. Jau įsiregistravę 94 mokiniai, tarp jų 41 naujas, t.y. beveik pusė. Jie įneš į mokyklos gyvenimą daug ką naują, tačiau pagrindiniai drausmės ir mokymo pradai nebus paliesti. Mūsų gimnazija skiriasi nuo kitų tos rūšies mokyklų. Ji įsteigta Vokietijoje po Antriojo pasaulinio karo atsidūrusių pabėgėlių, kurioje jų vaikai būtų auklėjami susipratusiais lietuviais ir dorais žmonėmis bei krikščionimis.

Ji turi gerą vardą tiek vokiečiuose, tiek ir viso pasaulio lietuviuose. Ją remia vokiečių valdžia, katalikų bei evangelikų Bažnyčios ir mūsų tautiečiai visame pasaulyje. Joje nuolat lankosi daug svečių vokiečių, lietuvių ir kitų tautų atstovų. Mūsų visų uždavinys ir toliau išlaikyti gerą mokyklos vardą, nes nuo to priklauso ir jai teikiama parama. Kvietė visus gražiai elgtis ir laikytis nustatytos tvarkos. Kadangi visi mokiniai gyvena bendrabuty, tai skambučiai vaidins didelį vaidmenį: rytais jie visus prikels iš saldaus miego, o vakarais pakvies nakties poilsio. Jie taip pat praneš kada eiti valgyti, kada skubėti į klases pamokų ir kada jas ruošti. Pakaks laiko ir pramogoms, bet tik mokyklos ribose ir be alkoholio. Ir rūkymas iki 16 metų amžiaus mokiniams uždraustas, nebent turėtų tėvų leidimą. Palinkėjo sėkmės, kad šioje mokykloje praleistu laiku galėtų pasidžiaugti ir mokiniai, ir tėvai.

Gimnazijos kuratorijos valdybos pirmininkas tėv. Alfonsas Bernatonis išreiškė viltį, kad direktoriaus žodžiai krito į gerą dirvą. Kas jo patarimus vykdys, tas metų gale džiaugsis. Priminė prieš keletą dienų mirusį jauną šios gimnazijos mokytoją Herbertą Hütter. Mūsų mokyklą remia du tvirti stipulai - lietuvybė ir krikščionybė. Tuos pradus turėtų įsisavinti visi mokiniai mūsų gimnazijos ir savo tėvų naudai ir džiaugsmui.

Direktorius Šmitas tada supažindino su visais mokytojais, visų klausių auklėtojais ir bendrabučių vedėjomis bei vedėjais ir jų pavaduotojais. Paprašė mokinius sueiti į savo klases, kur arčiau susipažins su savo auklėtojais ir gaus reikiamų informacijų.

Netrukus pradėtas pirmasis šių mokslo metų Mokytojų tarybos posėdis.

T a u t o s   š v e n t ė

Rugsėjo 8 po pusryčių visi vietoje gyvenantieji mokytojai ir mokiniai susirinko prie vėliavos stiebo. Vėliava pakėlė uniformuoti skautai, visiems giedant Lietuvos himną. Jie šiemet lietuvišką trispalvę kels kiekvieną sekmadienį 11 val.

Šį sekmadienį - tautos šventės dieną - vietoje tokiomis šventėmis įprastos prakalbos vad. laisvieji klausytojai, t.y. savo šalyse jau baigę gimnazijas ir čion atvykę metus kitus pasimokyti lietuvių kalbos bei kitų lituanistinių dalykų, kurie jų gimnazijose nebuvo dėstomi, o taip pat ir vokiečių kalbos bei susipažinti su Europa, paruošė trumpą vaidinimėlį, atsakantį į klausimą - Kodėl Vytautas Didysis nebuvo vainikuotas Lietuvos karaliumi.

Po iškilnių Romuvoje visi nuėjo į katal. bažnytelę. Bendros pamaldos, kurias laikė evangelikų kapel. kun. Fr. Skėrys ir katal. kapel. kun. J. Dėdinas buvo iškilmingos. Altorius papuoštas šviežiomis gėlėmis, į varyje išgraviruotu Šiluvos Dievo Motinos paveikslu, kurį pagamino ir gimnazijai padovanojo buvęs mokinyas Petras Wegneris. Prie altoriaus stovėjo skautų vėliava su garbės sargyba.

Pamaldas pradėjo kun. Fr. Skėrys evangelikų giesme. Iš šimto mokinių širdžių galingai skambėjo kreipimasis į Aukščiausiąjį - O Dieve šventas ir teisingas, kuris valdai visas tautas, būk mūsų tautai maloningas, ją laimink per kartų kartas. Globok tėvyne nuo pavojų, lemk ramų skaistų jai rytojų... Giesmė baigta prašymu - Išlaisvink mūsų Lietuvą: iš svietimos valdžios vaduoki ir vėl ją laisve vainikuoki. - Savo pamoksle kapelionas aiškino, kad Dievo karalystei laimėti nepakanka įstatymų vykdymo,

bet reikia daug daugiau - artimo meilės ir pasiaukojančių darbų. Šv. mišias atnašavo kun. Jonas Dėdinas. Jis pastebėjo, kad lietuvis skiriasi nuo kitų žmonių, nes maisto, elgiasi, santykiauja su žmonėmis, Dievu ir gamta kitaip, negu kitų tautų žmonės. Esame savo tautos ausys, akys ir dalis jos širdies, todėl turime pareigą išsiklaudyti į jos bėdas ir jai padėti. Neturime pasiduoti menkavertiškumo jausmui, galydami, jog Lietuva maža ir į ją bei jos žmones niekas dėmesio nekreipia. Dievas papuošė žemę ne tik didelėmis gėlėmis, bet ir mažomis gėlytėmis. Daugelis jų gražesnės už didžiules. Kokia skurdi būtų gamta, jei nebūtų tų mažų gėlyčių. Ir koks nejaukus būtų pasaulis, jei jame gyventų tik didžiosios tautos.

Vytautas Didysis vainikavimosi dienai buvo pasirinkęs Marijos gimimo šventę. Marijos garbinimas Lietuvoje itin paplitęs. Lietuviai ir Mariją garbina kitaip, negu kitos tautos.

Baigiantis pamaldoms, kun. Dėdinas dar prisiminė Šiluvos atlaidus, į kuriuos suplaukia minios lietuvių. Į juos pernai buvo suvažiavę visi Lietuvos vyskupai. Pamokslininkas spėjo, kad ir šiemet jie su miniomis žmonių klupi prieš Dievo Motinos paveikslą.

Per šv. mišias, vargonuojant muzikos mokyt. A. Paltinui, buvo giedamos Marijos giesmės.

V i e š n a g ė p a s P u n s k o l i e t u v i u s

Liepos 12-24-tą šešiolikos asmenų grupė, kurią sudarė mokiniai iš Australijos, Argentinos, Kanados, JAV-bių ir Vokietijos, bei pora vyresniųjų, vadovaujama mokyt. Br. Lipšienės, lankė Punsko lietuvius. Kelionė truko pusantros paros ir tiek pat atgal. Hannoverį išsėdome į sovietinį traukinį, einančiu į Leningradą. Juo važiavo ir keletas lietuvių į Vilnių.

Vos tik pervaziavus vad. Demokratinės Vokietijos respublikos sieną, padvelkė socialistinis kvapas. Socializmo turime pakankamai ir Vakaruose, bet jis čia visiškai kitoks negu Rytuose. Mokiniai idėmiai stebėjo spygliuotomis vielomis aptvertas ir sargybų bokštais apstatytas sienas. Nuo Vak. Vokietijos sienos iki Varšuvos apie 10 kartų reikėjo rodyti ne tik bilietus, bet ir pasus, turimus pinigus. Kažkodėl net ir vidurnaktį, vos tik ėmus snausti, į miegamąjį vagoną išbrovę kontrolieriai milicijos ir geležinkelininkų bei muitininkų uniformomis, net keletą kartų uždeginėjo visas šviesas ir reikalavo rodyti dokumentus. Į kišenes ir lagaminus nosies nekišo - matyt, tokie skurdūs jie atrodė. Reikėjo išsikeisti moksleiviams po 16 DM, o suaugusiems po 36 DM už Lenkijoje gyvenimą dieną. Už 1 DM mokėjo tik po 51 zlotą, t. y. 4 kartus mažiau, negu mokama laisvoje rinkoje. Punske gyventi ir maitintis priėmė vietos lietuviai, kurių nuoširdumas nepaprastas.

Dienomis jaunimas darė išvykas į kaimus, o vakarais ruošė laužus prie ežero, šoko ir dainavo. Didelį išpūdį paliko sekmadienio pamaldos gražioje gotikos stiliaus Punsko bažnyčioje. Statyta daugiau kaip prieš šimtą metų, o atrodo tokia šviežutė. Didįjį altorių puošia šv. Kazimieras ir šv. Juozapas, o šonuose, lyg kokioje katedroje, dar 4 altoriai. Viename jų - Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslas, papuoštas gintaro karoliais. Trys nešami altorėliai, apkabinėti lietuviškomis juostomis. Sienos išgražintos lietuviškais raštais. Šventoriuje iš abiejų pusių mediniai liet. liaudies stiliaus kryžiai. Prieš bažnyčią didelė aikštė, aptverta akmenine tvora. Ją puošia rūpintojėlis, iškaltas storame medyje. Iš aukšto bažnyčios bokšto atsiveria puikiausi vaizdai su kalvotomis apylinkėmis, ežerais ir gražiomis ūkininkų sodybomis. Čia labai retai užtiksi kolchozą ar sovchozą - daugiausia privatūs ūkininkai.

Grižkime prie pamaldų. Abu sekmadienius Punsko bažnyčia, talpinanti apie 300 žmonių, buvo perpildyta. Jaudinančiai skambėjo visos bažnyčios giedamos lietuviškos giesmės. Tai buvo ankstyvosios mišios. Yra dar ir antros lietuviškos mišios vidurdienį, į kurias, sako, susirenka mažiau žmonių. Lenkams šv. mišios laikomos 10 val. Jos, sako, lankomos gan skystai. Pirmąjį sekmadienį šv. mišias aukojo ir pamokslą apie teisingumą pasakė, gerokai apibardamas parapiečius už svetimo turto negerbimą, klebonas kun. Džermeika, o antrąjį sekmadienį - Wroclavo lietuvių kunigas kan. Jurkevičius, net 750 km atkeliavęs į Punksą. Jo pamokslas buvo labai patriotiškas. Pirmiausia pasveikino svečius iš Vokietijos ir jaunavedžius. Ragingo visus laikytis savo tautybės, gėdindamas tuos, kurie išvykę į miestą nutausta. Tai nuostolis ne tik mažai mūsų tautai, bet ir jiems patiems, nes nuvertina savo asmenį. Baigė pamokslą himno žodžiais - Tegul tavo vaikai eina vien takais dorybės, tegul dirba tavo naudai ir žmonių gėrybei.

Tą sekmadienį svečius sutuokė jauną porą - Anelę Pečiulytę iš Kampuočių kaimo, esančio už 5 km nuo Punsko, ir Punsko kepyklos vedėją Valdą Krakauską. Be piršlio su svočia dalyvavo 16 pamergių ir pabrolių, tarp jų ir viena pora svečių iš Vokietijos. Visi pabroliai buvo persijuosę plačiomis tautinėmis juostomis, o pamergės apsišingusios tautiniais drabužiais. Iš Punsko į Kampuočius vestuviniškai važiavo 7-mis karietomis, traukiamomis gražių žirgų.

Į vestuves susirinko per pusantro šimto žmonių. Buvo pakviesti ir visi svečiai iš Vokietijos, nesgi jaunoji prieš metus čia lankėsi ir keletą savaičių gyveno Hüttenfelde, tad visiems pažįstama. Visą naktį skambėjo liet.dainos. Buvo skaniai valgoma, geriama ir smagiai šokama. Vestuvės vyko pagal mūsų liaudies papročius: su vestuvininkų sutikimu, atsipirkimais, piršlio oracijomis, korimu ir t.t.

Pavakariais jaunieji su palyda ir dalimi svečių išvyko į naujai pastatytus jaunojo namus Punske. Važiavo vėl karietomis, apjuostomis ažuolo lapų vainikais. Pakeliui buvo pastatytos užtvartos. Pravažiavimą turėjo išsipirkti. Jaunojo namuose vestuvininkai vėl buvo sutikti su ceremonijomis. Ir čia vaisės vyko visą naktį ir rytojaus dieną.

Ir Punske žmonės ne tik tuokiasi ir gimsta, bet ir miršta. Neišdildomą įspūdį paliko liepos 18 rytą lietuvių ūkininko laidotuvės, vyresniusius svečius nukėlę į nepriklausomos Lietuvos kaimą. Prieš karstą buvo nešamas kryžius ir juodos vėliavos. 15 porų vaikučių ir paauglių nešė vainikus. Užpakaly karsto vilkstinė žmonių giedojo liūdnas laidotuvių giesmes. Po gedulingų pamaldų bažnyčioje karstas buvo nuneštas į už puskilometro esančias kapines. Lietuviški įrašai dagumoje paminklų liudija, kad čia ilsisi šio krašto šeimininkai. Įrašai originalūs, jausmingi: Skambės varpai, liūdės namai, o Tu negiši amžinai. Arba - Lai maldas Tau šnara balti kapų beržai. Arba - Tegul rasa gaivina amžinybės vietą. Ir t.t.

Neužmirštini kultūriniai susitikimai. Punsko liet.muziejaus kūrėjas ir vedėjas etnologas Juozas Vaina aprodė jo sutelktą turta, tvarkingai išdėstyta geroje patalpose. Norima įkurti ir vad. oro muziejų, kur būtų perkelti būdingieji apylinkės ūkininkų trobesiai, buitiniai įrengimai ir darbo įrankiai.

Tą patį priešpiečių susipažinta su Punsko gimnazijos, pavadintos Antano Sniečkaus vardu (sako, kad taip reikėjo), bei pradžios mokyklos patalpomis, kuriose vasaros atostogų metu stovyklavo lenkų vaikų grupė, ir su gausia bei gražiai sutvarkyta gimnazijos skaitykla bei biblioteka. Čia į akis krito daug sovietinės literatūros ir maža Vakarų pasauly išleistų lietuviškų knygų. Lentynose nesimatė bostoniškos Lietuvos enciklopedijos, nors vilniškės enciklopedijos puikavosi net dvigubi tomai. Gimnazija turi du autobusiukus keleiviams ir sunkvežimį prekėms.

Liepos 17 Lenkijos lietuvių visuomeninės draugijos kultūros namuose svečius iš Vokietijos maloniai sutiko tos Draugijos pirmininkas Romas Vitkauskas. Jis papasakojo apie Punsko ir jo apylinkių praeitį, paaiškino lietuvių veiklos palyginti neblogas sąlygas. Namus su administracijos kambariais ir nemaža sale negausiems renginiams, posėdžiams bei meninėms repeticijoms duoda vietos valdžia (Vitkauskas yra ir Punsko viršaitis), apmoka tų namų išlaikymą, vedėją ir porą instruktorių. Namai turi ir keleivinį autobusiuką, kuriuo J.Vaina liepos 20 pavėžino į Šurpilių piliakalnį. Prie piliakalnio privažiuoti negalima, tad keletą kilometrų į kalną teko pėstute žygiuoti. Pereita Šešupės ištaka-šaltinis. Vaizdai nepaprasti - aplinkui padavimais apipinti ežerai. Piliakalnio kasinėjimus vykdaš archeologas prof.Jerzey (pasakė ir lietuviškai savo vardą - Jurgis) Okulič-Kazarin iš Varšuvos pa sakojo, kad užtinka radinių net iš II a. pr.Kristų. Turis ryšių su archeologais lietuviams ir mokas šiek tiek lietuviškai. Grįžtant teko pasimaudyti Eglės ežere, kuris, pasakojama, pavasarį paraustas. Tai nuo Eglės brolių nužudyto Žilvino kraujo...

Tos pačios dienos vakare buvome pakviesti į Punsko lietuvių gimnazijos ansamblio ULBUONĖLĖS koncertą tos gimnazijos salėje, kurio pusę programos atliko ir mūsų menininkai. Danius Kesminas skambino pianinu, Erina Seidlerytė deklamavo eilėraščius, Aldona Reklaitytė grojo smuiku, o Kestutis Ivinskis, prisitardamas gitara, rečitavo balades. Labai gražiai pasirodė 9-ių mergaičių ulbuonėlių chorelis. Jis dainavo senoviškas (Sodauto, Rūtelė ir k.) arba naujas estradines bei patriotines lietuvių dainas. Darniai joms pritarė arba ir atskirai grojo skudučiai, akordeonas, gitara ir būgnas. Salė buvo pilnutėlaite klausytojų. Po koncerto jaunimas linksminosi ir šoko Kultūros namuose.

Miestuose ir miesteliuose daug privačių krautuvėlių. Jose žmonės noriau perka, negu valstybinėse, nes gauna geresnės kokybės prekes, nors tenka kiek brangiau mokėti. Gyventojų aprūpinimas pakankamas, nors dar yra kortelės mėsai bei jos gaminiams (valgyklose kortelių nereikia) ir cukrui bei saldainiams. Jaučiamas kai kurių prekių trūkumas, todėl naujiena eilės prie krautuvių. Uždarbiai, palyginti su kainomis, menki, gyvenimas nelengvas. Labai taupomas benzinas. Lengvųjų automobilių savininkai gauna tik po 45 litrus per mėnesį.

Punske visose įstaigose ir krautuvėse kalbama lietuviškai, nesgi čia lietuvių nuošimtis didesnis negu Vilniuje. Tai gražiosios Dzūkijos taša. Lietuvos siena tik 2 km. Buvome nuvažiavę ir prie Galadusio ežero, kuriuo eina Lietuvos-Lenkijos siena. Lenkijos pusėje jokių sienos žymių nei sargybinių nebuvo. Aplankėme ir garsiąją Seinų katedrą.

Keliauninkai pagamino daug gražių nuotraukų. Jos buvo parodytos mūsų gimnazijos mokinių vakare rugsėjo 21. Po skaidrių rodymo išpūdžiui sustiprinti žiūrovai pavaišinti iš Punsko atgabentu raguočiu (Baumkuchen). Jų net keletas puikavosi ant vestuvinio stalo Kampučiuose.

AR VERTA LANKYTI VASARIO 16 GIMNAZIJĄ?

Toki klausimą turėjo atsakyti keisto pavadinimo australiečių mokinių grupės "Arbūzo kultūros visuomeninės draugijos" š.m. rugsėjo 13 suruoštas diskusinis mokinių vakaras. Pasirinkta teisminė forma: 3 teisėjos - Dail.J.Lemkienė, mokyt.L.Sidrytė ir mokinė Rasa Raišytė; 3 kaltintojos-ai - Audra Kalvaitytė, Ingrida Povilianskaitė ir Linas Pocius ir 3 gynėjai-os - Danius Kesminas ir dvi Daivos - Bartkevičiūtė bei Dambrauskaitė. Diskusijoms vadovavo Jonas Lipšys.

Gynėjai nurodė, ką jiems duoda tos gimnazijos lankymas. Čia išmokstama lietuvių kalba, susipažįstama su Lietuvos geografija ir istorija. Ir jau iš namų kalbantiems lietuviškai yra ko pasimokyti, nes daug mokinių neseniai iš Lietuvos. Jie kalba taisyklinga lietuvių kalba be svetimų akcentų. Daug progų ne tik mokytis, bet ir įvairiškai lavintis: veikia tautinių šokių grupė, choras, orkestras, kurie dažnai koncertuoja ir pas vokiečius. Daug progų pakeliauti po Vokietiją ir kitas Europos šalis ir nuvykti į Lietuvą. Mokytojai skatina ir net verčia skaityti lietuviškas knygas. Kai Lietuvoje mokytis neįmanoma, tėra viena išeitis - vykti į Vasario 16 gimnaziją. O D.Kesminas tiesiog pasakė, kad be šios mokyklos jam nebūtų įmanoma įsijungti į lietuvišką gyvenimą. Dabar gi, grįžęs į Australiją, tuoj stošias į Lietuvių Bendruomenę ir stengsis dalyvauti lietuviškoje veikloje. "Čia įpratau gyventi tarp lietuvių ir be jų toliau gyventi būtų sunku", teigė Danius.

Kaltintojai sakė, kad tai tik gražūs žodžiai. Daug mokinių vyksta čion, kad ištrūktų iš tėvų glėbės ir ne mokytis, bet atostogauti. Kitus atsiunčia tėvai, norėdami atsikratyti savo vaikų. Tokie čia daugiau trankosi, girtauja, berniukai tik gauda mergaites, o mergaitės - berniukus. Mokslas nėra jau toks aukštas, kaip giriamasi. Jį žemina ypač iš užsienio atvyksta mokiniai, kur mokslo lygis žemesnis, negu vokiečių mokyklose. Tiesa, kad čia kiek pramokstama lietuvių kalbos, bet kitų dalykų galima neblogiau išmokti ir kitose mokyklose. Gimnazija kaime, kur jokių kultūrinių renginių nėra. Jų tenka jieskoti už daugelio kilometrų esančiuose miestuose, gi susisiekimas prastas ir brangus.

Studentas lietuvis iš Lenkijos, kantriai klausėsis diskusijų, pastebėjo, kad ši gimnazija nėra vienintelė to lygio mokykla už Lietuvos ribų. Punske veikia dar didesnis ir dar lietuviškesnis licėjus. Ten visi dalykai dėstomi lietuvių kalba ir visi mokiniai kalbasi tik lietuviškai. Čia per dažnai girdėti kalbantis vokiškai ir angliškai. Pedagogai turėtų daugiau dėmesio kreipti į tautiškumo skiepijimą.

Mokyt. Laima Sidrytė teisėjų vardu padėkojo visiems diskusininkams už įdomias mintis ir pageidavo, kad jos būtų ir toliau tęsiamos.

V a l g i ū g a m i n i m a s

Kitos dienos (rugsėjo 14) vakarą į valgyklos salę visus suviliojo nešami įvairūs valgiai, kuriais buvo apkrauti net du stalai ir kuriuos gamino ne gimnazijos virėjos, bet mokiniai ir mokytojai. Valgiams įvertinti ir premijud pakviesti mokyt.M.Šmitienė, mokyt. L.Bataitienė, J.Lukošius, E.Kirkickaitė bei A.Herbstas. Renginių iniciatorių mokinių vardu atidarė Daiva Korintaitė. Ji pirmoji ir savo kepinį apibūdino - bandukes, pavadintas nesamone.

Jei kas tikėjosi apetitus žadinančių valgių reklamavimo, buvo skaudžiai nuviltas. Visi savo gaminius daugiau atgrasiai, negu patraukliai pristatė. Nepaisant to, kai gamintojai pradėjo jais vaišinti pirmiausia vertintojus, o paskui ir visus kitus, bematant pranyko ir Astridos Kairytės negyvas pyragas, ir trys lėkštės Daivos Bartkevičiūtės žagarėlių, ir mistiški mėsiški miegmaišiai, ir Jono Lipšio bei Lino Pociaus tortas (jie pirmieji ir atsikando), ir Ingos Bitautaitės tortas raganėlė ir dar kitas mokyt.G.Venckuvienės, ir dviejų Danielių - Aglinsko bei Jasponio - kugelis, ir G.Diavaraitės tortas tinginys, ir mokyt. M.Šmitienės didžiulė taurė pudingo su įtartinais papuošalais, ir Vytuko Lemkiuko kepti bei kimšti obuoliai, ir net J. Toraitės duona bei kiti kepiniai. Pasiliko tik direktoriaus A.Šmito su zuikiu pagrobtas kiaušinis ir Ingridos Povilianskaitės dietinis tortas iš gumos ir papuoštas taip pat guminėmis žvakutėmis.

Buvo ir žaidimų-varžybų, kaip be pirštų panaudojimo suvalgyti negro bučinį, burna išimti iš vandens obuolį ir kit. Pirmoji premija už valgių gaminimą paskirta dviem Danieliams - argentiniečiui Aglinskui ir urugvajiečiui Jasponiui už kugelį, antroji - A.Šmitui už zuikio kiaušinį ir trečioji - Ingridai Poviliaskaitei bei Astridai Krauzaitėi už dietinį tortą.

M.K. Čiurlionio minėjimas

Šie mokslo metai žada būti derlingi įvairiais ir neblogais renginiais. Labai aktyviai reiškiasi į Arbūzo kultūros visuomeninę draugiją susispietę vad. laisvieji klausytojai. 110-ąjį M.K.Čiurlionio gimtadienį - rugsėjo 22 - jie suruošė šio garsaus mūsų dailininko ir muziko minėjimą-koncertą su įvairiais meniniais pasirodymais ir supažindinimu su jo gyvenimu bei kūryba.

Daiva Bartkevičiūtė paskaitė paties Čiurlionio autobiografinių pasisakymų. Draugijos sekretorius Linas Pocius perskaitė apybraižą apie Čiurlionio gyvenimą. Jam baigiant skaityti, Draugijos pirmininkas pianistas Danius Kesminas ėmė skambinti Čiurlionio variacijas. Tada Nestoras Ruplėnas supažindino su sukaktuvinininko tapyba. Kristina Kampe ir Rama Bublytė kanklėmis pagrojo Č. komponuotų liet. liaudies dainų. Danius vėl skambino pianinu. Draugijos pirmininko pavaduotojas Jonas Lipšys skaitė referatą apie Č. muziką. R.Bublytė dar sykį grojo kanklėmis. Užbaigė Marina Cox, dainuodama Č. melodijų. Pianinu ją palydėjo Danius. Arbūzo kultūros visuomeninė draugija dėkoja visiems, prisidėjusiems prie Čiurlionio gimtadienio paminėjimo.

Gimnazijos skelbimų lentoje jau iškabinti nauji tos Draugijos kvietimai į jos renginius.

Bokšto šešėly

Tokio pavadinimo 18 psl. laikraštėlių išleido Vysk.Motiejaus Valančiaus kuopos moksleiviai ateitininkai mokslo metams baigiantis. Viršely - V.Jocio pieštas Romuvos pilies silueta ir ateitininkų ženklas. Leidinėlis užpildytas, išskyrus globėjos M.Šmitienės atsisveikinimo su gimnazią apleidžiančiais 4-riais kuopos nariais žodį, pačių moksleivių rašiniiais ir eilėraščiais. Daiva ir Erina apžvelgia metinę savo kuopos veiklą, Daiva Korintaitė spausdina 3 eilėraščius ir modernią pasaką apie Jonuką ir Grytutę, Oktavijus Rutkauskas pateikia autobiografinių samprotavimų apie esimą tarp dviejų kultūrų (tėvas brazilas, motina lietuvė), Susirūpinęs Lietuvos vaikas rašo apie jį apnikusias mintis, vaikščiojant po Vilniaus senamiestį ir Neries pakrantėmis, Erina Seidlytė aiškina klausimą, ar pasiekiamas ateitininkų idealas. Yra keletas nuotraukų iš Vokietijos ateitininkų šventės Š.m. balandžio pabaigoje Memmingene.

BOKŠTO ŠEŠELY laikraštėlių labai gerai įvertino Ateitininkų moksleivių centro valdyba, atžymėdama jį pirmąja premija.

----- xXx -----

XXXII EUROPOS LIETUVIŠKŲJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

Norint išsamiau nušviesti šią Studijų savaitę, reiktų atskiro leidinio. Čia stengsimės pateikti tik bendrą vaizdą maždaug chronologine tvarka.

Prasidėjo sekmadienį (rugsėjo 11) ir baigėsi taip pat sekmadienį (rugsėjo 18) Veronos priemiesty, Italijoje, naujame Katalpastracijos centro name. Dėl nelauktai didelio dalyvių skaičiaus kai kuriems svečiams trūko žadėtų patogumų.

Savaitė pradėta pamaldomis, laikytomis Savaitės dvasios vadovo kun.Broniaus Liubino.

Po vakarienes už prezidiumo stalo susėdo Ruošos komitetas: 3 moderatoriai - vyr.mokyt.V. Bartusevičius, dr.Keštutis Girnius ir Keštutis Ivinskis; techniniai ruošėjai - tėv.Tasius Ereminas, stud. Jūratė Barasaitė, mokyt.Raimonda Šreifeldaitė ir meninės programos organizatorė poetė Eglė Juodvalkė.

Rengėjų vardu Lietuvos instituto vedėjas vyr.mokyt.V.Bartusevičius galėjo pasveikinti daugiau kaip šimtinę ansaktyvųjų Savaitės dalyvių, primindamas Europos liet.stud.savaičių atsiradimą ir jų reikšmę Europos lietuvių gyvenime. Per 32 metus jos išlaikė pirmine savo paskirtį - būti gyvos ir kūrybingos išeivijos ženklu. Kreipė dėmesį į dvi liūdnas sukaktis: 1984 sukakusius 40 metų nuo didžiojo lietuvių egzodo ir šiemet - 45 metus nuo Lietuvos okupacijos. Bet ir po tokio ilgo laiko tėvynėje ir svetur gyveną lietuviai nenustoja tikėję suverenės valstybės atstatymu. Kad Studijų savaitės neprarado savo patryklumo, rodo pats didžiausias šiemetinių dalyvių skaičius.

Daug Liet.stud.savaičių paskaitininkų yra mirę. Neseniai iškeliavo amžinybėn ir šioje Savaitėje turėjęs skaityti paskaitą kun.Augustinas Rubikas. Sunkiai serga dr.Albertas Gerutis Šveicarijoje. Jis siunčia sveikinimus iš ligoninės.

Šioje Savaitėje daug jaunimo. Kalbėtojas pasigedo savo kartos (vidurinėsios) dalyvių ir Vokietijos lietuvių studentų. Linkėjo smagiai ir naudingai praleisti laiką šią savaitę ir sakė iki pasimatymo XXXIII Europos lietuviškųjų studijų savaitėje Austrijoje.

Vėliau visi susirinko į pobūvių salę. Ten svečiai buvo iššaukti pavardėmis. Kiekvienas pats prisistatė. Po tokios susipažinimo ceremonijos ir karštos dienos gaivinosi įvairiais gėrimėliais, šnekučiavo ir dainavo iki vidurnakčio.

Kiekvieną rytą šv.mišias aukojo ir trumpus, bet gerai paruoštus pamokslus sakė kun.Br. Liubinas, tėv.Alf.Bernatonis ir kun.Kaz.Senkus iš Vokietijos, prel.dr.Vyt.Kazlauskas ir tėv.Tasius Ereminas iš Italijos. Vėliau prie jų prisijungė ir kun.Vacl.Šarka iš Hamburgo. Giedojimą organizavo ir jam vadovavo Alina Grinienė.

Pirmasis Studijų savaitės paskaitininkas pirmadienį buvo prof.dr. Vytautas Vardys. Jo tema - Pabaltijo valstybės Sovietų Sąjungoje. Moderavo dr.Kęstutis Girnius. Prelegentas pirmiausia pastebėjo, kad paskaita liečia lietuvių, latvių ir estų tautų išlikimą. Pradėjo pesimistiniu prancūzų politologės Helen Carrere d'Enconse teiginiu, kad Pabaltijo tautos, nors ir aukštos kultūros, pasmerktos pražūčiai dėl mažo gyventojų prieauglio. Pirmiausia latviai ir estai. Paskaitininkas klausė - ar šitas mirties nuosprendis turi pagrindo tikrovėje, ypač šiuo metu, kai dar už pabaltiečius mažesnės tautinės valstybės dygsta kaip grybai po lietaus? Prieš duodamas atsakymą, apžvelgė sovietinės okupacijos iššauktus ūkinius, socialinius, demografinius bei kultūrinius pasikeitimus Pabaltijy per pastaruosius keturis dešimtmečius. Kiek ilgiau sustojo prie pabaltiečių politinės kultūros, suskirstydamas ją į oficialiąją ir neoficialiąją. Prelegento manymu, jei šiandien būtų leista laisvai pasisakyti, 95% Lietuvos gyventojų balsuotų už išstojimą iš Sovietų Sąjungos. Būdingas esąs žinomas pabaltiečių palyginimas su ridiku - raudonas iš lauko ir baltas iš vidaus. Pabaltiečių kultūros politikos įtaigutai: a) Vakarų kultūros institucijos, ypač katalikų ir evangelikų Bažnyčios; b) tautiškas, ypač Lietuvoje, pilnai susiformavęs nepriklausomybės laikotarpis ir sustiprėjęs per partizaninius karus, kuris nepajėgiamas užgniaužti net komunistų partijoje, ir c) demokratinis (ne komunistinis) socializmas. Visi trys Pabaltijo kraštai yra išlaikę komunistinį spaudimą. Statistika rodo, kad lietuvių skaičius krašte nemažėja. Lietuviškoji išeivija ir okup.Lietuvos žmonės turi kartu dirbti dėl savo tautos išlikimo. Per diskusijas prelegentas išreiškė nuomonę, kad Lietuvoje įsigalintis dvikalbiškumas nėra pavojingas iki tol, kol nepradeda tarnauti maskvinės imperijos cementavimui. Maskvai dvikalbiškumas pirmiausia reikalingais kariniais sumetimais.

Antrasis pirmadienio paskaitininkas - dr. Stasys Šereika, moderatorius - Kęst.Ivinskis. Tema - Vyresnio amžiaus žmogaus miego problemos. Pradėdamas paskaitą išpėjo, kad jo nuomonė bus skirtinga nuo medicinos fakultetų profesorių ir vaistus gaminančių firmų, o taip pat ir nuo daugumos praktikuojančių gydytojų, kurie nemiga šalina vaistais. Ir paskaitininkas neneigė vaistų naudos, bet tik labai retais atvejais. Jei jau griebtis vaistų, tai geriau naudoti žoleles, o ne chemikalus. Gausiems klausytojams išdalino ilgą miegą gerinančių žolių sąrašą.

Apie 20% Vak.Vokietijos gyventojų, kurių 3/4 sudaro moterys, blogai miega. JAV-bėse yra miego klinikos, o Vak.Vokietija turi tik vieną nemigos priežastis tiriantį institutą München. Geriausiai miega vaikai ir jaunuoliai, o prasčiausiai - senjorai. Pirmieji neturi kankinančių minčių. Nemigos priežastys dvejopos: išorinės (bloga lova, triukšmas, per šiltas ar per šaltas oras ir pan.) ir vidinės (širdies ligos, smegenų sukalkėjimas, reumatismas ir kit.). Vakarienei patartina valgyti pieną ir sūrį. Miego atžvilgiu geriausia pasyvi laikysena - jei pradeda imti nemiga, nereikia nervuotis ir kankintis ar stengtis prisiversti užmigti. Gali padėti nedidelis kiekis kofeino ar alkoholio. Per diskusijas klausytojai papasakojo apie savus miego įpročius ir nemigos šalinimą.

Antradienio šv.mišios buvo aukojamos už a.a. kun.Augustiną Rubiką. Pamokslą apie žmogaus gyvenimo trapumą pasakė kun.Br.Liubinas.

Šios dienos paskaitininkas buvo teologijos mokslų daktaras prel. Vytautas Kazlauskas iš Romos, kalbėjęs apie tai, kaip išlaisvinimo teologija atranda savo kelią. Moderavo vyr. mokyt.V.Bartusevičius.

Išlaisvinimo teologija - Lotynų Amerikos padarinys, bet ji aktuali ir mums lietuviams. Kai Medelino konferencijoje Pietų Amerikos vyskupai savo žemyną pavadino skurdo ir priespaudos imperija, sukėlė visuotinį entuziazmą. Gimė išlaisvinimo teologija. Ją infiltravo marksistai. Tada dėl jos pasisakė Tikėjimo doktrinos kongregacija. Ji savo proklamacijoje pasisakė ne prieš išlaisvinimo teologiją apskritai, bet prieš tas jos sroves, kurios yra marksizmo įtakoje. Išlaisvinimo teologija skirta ne vien Lotynų Amerikai, bet visam pasauliui. Tai didžioji laisvės naujiena ir paskata. Jos versmė - tautų išlaisvinimo troškimas. Kristaus evangelija yra revoliucinis mokslas. Jei visi jos laikytusi, revoliucija nebūtų reikalinga. Žemės reforma nepriklausomoje Lietuvoje buvo socialinės Bažnyčios doktrinos įgyvendinimas arba išlaisvinimo teologijos praktiškas taikymas, nors tada apie ją dar niekas nekalbėjo. Mūsų minėjimai su pamaldomis, šv.Kazimiero jubiliejaus minėjimas, kryžių kalnas Lietuvoje, pagrindžio spauda ir kt. - visa persunkta krikščioniškos laisvės ilgesiu. Tai ir yra lietu-

viška išlaisvinimo teologija, nors apie ją nekalba nei Tikėjimo doktrinos kongregacijos prefektas kardinolas Josef Ratzinger, nei Lietuvos komunistai, taip karštai pasisakantys už Lotynų Amerikos išlaisvinimo teologiją. Tikėjimo doktrinos kongregacija yra pažadėjusi naujame dokumente išdėstyti išlaisvinimo teologijos pagrindus. Prelegentas išreiškė viltį, kad ir lietuviškoji išlaisvinimo teologija ras jame vietas.

Vakare Veronos arenoje Savaitės dalyviai įsijungė į 28.000 klausytojų bei žiūrovų minią, stebinčią Giuseppe Verdi operą AIDĄ, trukusią nuo 9 val. vakaro iki 1 val. nakties nuo romėnų laikų išlikusiame amfiteatre. Beveik kiekvienas žiūrovas buvo apsirūpinęs žvakute. Su-temus ir pasigirdus pirmiesiems fanfarų garsams, sužibo tūkstančiai žiburėlių. Vaizdas užburiantis. Akustika nepaprasta: girdėti ir silpniausių orkestro instrumentų garsai, kiekvieno dainininko kad ir pakuždomis ištarti žodžiai. Stiprūs, nuo arenos viršaus į sceną sutelkti prožektoriai, leido sekti kiekvieną artistų ir šokėjų jūdėsį. Klausytojų širdis drebino šimtabalsio choro, tokio pat dydžio orkestro ir solistų arijos. Įspūdi dar sustiprino didingos dekoracijos su Egipto sfinksais ir obeliskais. Daugelio dalyvių nuomone, vien tik dėl šios operos buvo verta važiuoti į Europos liet.studijų savaitę Veronoje.

Rytinis trečiadienio paskaitininkas buvo dr. Saulius Girnius iš Muncheno, skaitęs paskaitą apie vyskupą Motiejų Valančių ir jo laikų Lietuvą. Moderavo Kest.Ivinskis. Prelegentas pradžioje nušvietė bendrą XIX š. Lietuvos padėtį ir vysk.Valančiaus gyvenimo brožus. Ilgesnį laiką užtruko aptarimas Val. kovos dėl Bažnyčios ir jo santykių su rusų valdžia. Jis pakeitė kunigų sudėtį, išskeldamas veiklesnius jaunos dvasiškus, kilsius iš valstiečių. Pats daug rašė ir ragino kitus rašyti. Vysk.Val. išleistas knygas suskirstė į religinio turinio, istorijos ir grožinę literatūrą. Netgi sovietiniai literatūros kritikai V. vadina mūsų grožinės literatūros pradininku. Val. su pagrindu vadinamas ir Lietuvos švietėju - pats steigė mokyklas ir ragino kunigus jas steigti. Reikalavo nuolatinių pranešimų apie tai, kas toje srityje padaryta.

Nemenkesnis V. buvo ir Lietuvos blaivintojas. Jo steigiamos blaivybės draugijos turėjo didžiulį pasisekimą, iššaukusį rusų valdžios ir dvarininkų pasipriešinimą, nes ir vieni, ir kiti neteko didžiulių pajamų. Caro izdas per metus nustojo 5 milijonų rublių.

1975 sukako šimtas metų nuo Val. mirties. Sovietinė Lietuvos spauda labai sykščiai šį jubiliejų paminėjo, bet užtat apie jį daug rašė pogrindžio spauda - AUŠRA, LKB Kronika ir kita.

Per diskusijas buvo palyginta Valančiaus laikų Rusijos carų ir dabartinė sovietų politika Lietuvos katal.Bažnyčios atžvilgiu ir rasta, kad ji panaši. Lyg šiandieniniai Bažnyčios ir tikinčiųjų varžymai būtų paimti iš carų ir gubernatorių potvarkių.

Vakare apie savo buvusį mokytoją ir asmeninį bičiulį dr. Joną Grinių, kaip dramaturgą ir literatūros kritiką, jo mirties penkmečio proga paskaitą skaitė lituanistikos Frankfurto universitete dėstytojas Vincas Natkevičius, M.A. Moderavo dr.Kestutis Girnius, pastebėdamas, kad š.m. lapkričio 10 sukanka penkeri metai nuo dr.Griniaus mirties.

Dr. Grinius - šakota asmenybė: mokslininkas, pedagogas, visuomenininkas, žurnalistas, dramaturgas, literatūros kritikas. Lietuvių katalikiškųjų organizacijų veikėjas ir vadovas. Labai doras žmogus - riteris be dėmės ir baimės. A.Maceina vadino jį pirklių varinėtoju iš šventyklos. Dėl to daugelio buvo nemėgiamas. Vytauto Didž.universiteto teolog.filosofijos fakultete dėstė docento teisėmis, nors du kartus buvo siūlytas pakelti į profesorius. Draminė kūryba jam buvo visuomeninio darbo tąsa literatūroje. Trys jo geriausi veikalai: Stella maris, Žiurkių kamera ir Gulbės giesmė. Vertingiausia - Stella maris dėl vaizduojamo vertybių susikirtimo. Parašyta eilėmis. Žiurkių kameroj slypi autoriaus noras sukurti lietuvišką Antigoną.

Svarbiausias Griniaus plunksnos nuopelnas - literatūros kritika, kurios pagrindu buvo prasmingas visumos žvilgis, atremtas į pasaulėžiūrą. Skirtingų pasaulėžiūrų kritikai skirtingai suvokia ir vertina kūrinius. Pasitaikė, kad G. nuvertino ir neblogus veikalus (A.Škėmos Baltąją drobulę) dėl dorinių pradų nepaisymo.

Žolinė (ketvirtadienis, rugpj.15) - visoje Italijoje švenčiama. Todėl ir šios dienos programa buvo kiek pakeista. Pamaldos buvo ne prieš pusryčius, bet po pusryčių ir iškilmingesnės. Haendelio melodijas grojo du smuikininkai. Gražiai skambėjo solistės Laimos Stepaitienės iš JAV-bių Ave Maria, palydima smuiko. Darniai giedojo Marijos giesmes ir visi maldininkai.

Rytinę paskaitą apie Lietuvą vokiečių okupacijos metais skaitė Pasaulio LB valdybos pirmininko pavaduotojas prof.dr. Tomas Remeikis. Pirmiausia paaiškino pasyviosios rezistencijos sąvoką, pateikdamas dvi savo sukurto modelio schemas. Pirmoje schemeje užrašė keturis tarp žemo ir aukšto pasipriešinimo režimui laipsnius: prisitaikymą, santaiką, sukilimą ir smurtą. Į 2-jį modelį įtraukė Stalino režimą, vokiečių okupaciją, Brežnevo režimą ir prieškarinį Smetonos režimą. Nuo režimo teisėtumo ar neteisėtumo ir spaudimo į gyventojus laipsnio

priklauso ir pasipriešinimo stiprumas. Pasyvioje rezistencijoje sunku nustatyti kur baigiasi bendradarbiavimas ir kur prasideda rezistencija, ypač institucinėje rezistencijoje, kur okupacinės įstaigos naudojamos okupantui priešintis. Šveicaras Werner Rings sudarė 7 grupes: 1) absoliutūs kolaborantai arba Kvislingo tipo bendradarbiai; 2) sąlyginiai kolaborantai, pav. olandų valdžios laikysena vokiečių okupacijos metu; 3) taktinė kolaboracija arba užmaskuota rezistencija; 4) simbolinė rezistencija - aš lieku tuo, kuo buvau, pav. dr. K. Griniaus, kun. M. Krupavičiaus ir Aleksos memorandumas, kur jie protestavo prieš vokiečių okupacinės valdžios veiksmus; 5) aš skelbiu tiesą (pogrindžio spauda); 6) savigynos rezistencija arba pasitraukimas į pogrindį ir 7) ofenzyvinė rezistencija arba ginkluotas pasipriešinimas - kova iki pergalės.

Amerikiečių ir anglų istorikai nustatė labai plačią vokiečių naciams pasipriešinimo skalę. Pagal juos, ir generalinis tarėjas gener. Kubiliūnas buvęs rezistentas.

Popiet JAV-bių LB kultūros tarybos pirmininkė Ingrida Bublienė pranešė apie tos Tarybos veiklą. Moderavo dr. Kęst. Girnius. Pateikusi kultūros sampratą ir jos reiškimąsi mūsų tautoje anksčiau ir dabar, prelegentė aptarė būdus, kaip tautinė gyvybė palaikytina kultūrinėmis priemonėmis. Suminėjo, kas šioje srityje daroma JAV-bėse, ypač jų LB kultūros tarybos. Darbo barai platūs, o darbininkų tik sauželė. Kultūrinė kūryba vis sunkėja. Kvietė neužmiršti literatūros ir meno kūrėjų. Įsteigta LB literatūros premija. Pirmasis jos laureatas - šių Studijų savaitės dalyvis poetas Kazys Bradūnas. JAV-bių kultūros tarybos leidiniai skirti ne tik Amerikos, bet viso pasaulio lietuviams. Juos gali įsigyti ir Europos lietuviai.

Dar prieš vakarienę ir Pasaulio LB valdybos pirmininko pavaduotojas prof. dr. Tomas Remeikis suspėjo pranešti apie Europos LB ir JS valdybų suvažiavimą š. m. rugpjūčio 10 Romuvoje, Hüttenfelde (žr. psl. 1-5). Šiame suvažiavime nedalyvavo Šveicarijos LB valdyba ir Austrijos lietuvių atstovė Irena Jörg. Kitą vakarą dr. Remeikis posėdžiavo su jais. Aptartos tų kraštų lietuvių problemos.

Elena Bradūnaitė-Agliniskienė JAV-bėse ruošia doktoratą apie Pensilvanijos lietuvius. Jos paskaitos tema - Tautiškas lietuvių diasporoje etnografiniu požiūriu. Diaspora suprantamas kultūrų išsiplėtimas svetimoje aplinkoje.

JAV-bėse dominuoja anglo saksų kultūra. Anksčiau didelę įtaką turėjo vokiečiai, kurių kalba vos netapo valstybine Illinois valst. kalba. Turėjo daug mokyklų, 15 leidyklų. Amerikiečių mokyklos sekė jų pavyzdžiu. Vokiečių kalbos ir kultūros klestėjimui smūgį sudavė I pas. karas, kai vokiečiai buvo internuojami. Nuo to smūgio jie nebeatsigavo.

Tautiškumo išlaikymui svarbu: a) savigarbos jausmas ir b) krašto šeimininkų nuomonė. Šio pokario lietuvių ateivių banga buvo tautiškai stipri. Jiems rūpėjo tėvynės likimas, jaunimo auklėjimas. Šalia žydų lietuviai ir latviai yra geriausiai suorganizuavę mokyklų tinklą. Tik vieni lietuviai turi Pedagoginį institutą, ruošiantį mokytojus. Garbinga būti lietuviu. Bet laikas gražia lietuviybės šaknis: nyksta tautinės tradicijos - spontaniškos dainos, vardinės, Užgavėnių blynai, vestuvių papročiai ir kt. Indėnų kultūros išnykimas turėtų būti mums įspėjimas.

Po paskaitos keletas kalbėtojų papasakojo kaip lietuviai traktuojami Europos kraštuose.

Penktadienis pavadintas Tėvynės diena. Ta dvasia atsispindėjo visa dienos programa.

Didelio dėmesio, ypač jaunųjų Stud. Savaitės dalyvių, susilaukė jauno prelegento, aukšto Baltųjų Rūmų pareigūno (direktorius ryšiams su tautinėmis grupėmis) Lino Kojelio paskaita apie mažųjų tautų politinį vaidmenį. Moderatorius - Kęst. Ivinskis.

Gausiai auditorijai prelegentas perdavė prezidento Reagano sveikinimus. Lentoje nubrėžta schema pavaizdavo JAV-bių santykius su Vakarų ir Rytų Europa, į kurią įeina ir Pabaltijys su Lietuva, ir aptarė juos diplomatijos, ekonomijos, ypač prekybos, politikos, informacijos bei kariniu požiūriu. JAV-bių gyventajuose Vak. Europos kraštų kilmės žmonių santykis su Rytų europiečiais yra 10:1. Tai apsprendžia JAV-bių politiką. Jos nesiruošia ginklu laisvinti Rytų Europos. Sukilimams Vengrijoje, Čekoslovakijoje bei Lenkijoje amerikiečiai nesuteikė jokios karinės pagalbos. Nesąmonė būtų atominiame amžiuje leisti į karo avantiūrą. Bet JAV-bės rėmė ir rems Rytų Europos žmonių pastangas žmogaus teisių ir laisvės srityje, jų atsipalaidavimą nuo Maskvos. JAV-bės nepripažįsta Pabaltijo įjungimo į Sovietų Sąjungą. Pagrindinis lietuvių šių dienų uždavinys - išlaikyti Lietuvos laisvės klausimą neišspręstą pasaulio problemų sąrašė.

Tą dieną Europos liet. stud. savaitę aplankė Veronos dignitoriai - vyskupa Giuseppe Amari ir prefekto pavaduotojas. Jie buvo iškilmingai sutikti. Pasikeista kalbomis apie lietuvių ir italų ryšius praeity ir dabar. Aukštieji svečiai kartu su visais pavakarieniavo.

Vakare visi susirinko į poetės Eglės Juodvalkės suorganizuotą ir pravestą literatūros vakarą. Paminėti trys gimtadieniai: Antano Strazdo 225-asis (iš jo biografijos skaitė Eglė J.), vysk. Antano Baranausko 150-asis (Anykščių šilėlių rečitavo Saulius Kubilius) ir Kipro Pet-

rausko 100-asis (dainavimas išklaustas iš plokštelės). Poetas Kazys Bradūnas, 14 poezijos knygų autorius, paskaitė kelioliką savo naujausių eilėraščių. Mimas Žigmas Kūdra iš Paryžiaus suvaidino trejetą jo paties sukurtų pantomiminių vaizdėlių. Prožininkas Česlovas Grincevičius paskaitė humoristinį pasakojimą iš savo novelių knygos "Gerosios vasaros". Jaunas poetas Saulius Kubilius raiškiai padeklamavo keletą savo eilėraščių. Poetė Eglė Juodvalkė užbaigė literatūros vakarą, paskaitydama porą savo eilėraščių.

Sutemus, dailininkė Elena Gaputytė iš Anglijos uždegė kieme 300 žvakučių prisiminimui per praėjusį karą žuvusių 30 milijonų europiečių. Sustoję ratu, Savaitės dalyviai iki vidurnakčio dainavo tėvynės dainas.

Paskutinis paskaitininkas buvo Lietuvos pasiuntinys Vatikane ir Vašingtono pasiuntinys patarėjas Stasys Lozoraitis. Šeštadienio rytą jis aptarė Lietuvos diplomatinės tarnybos laikymąsi ir veiksmus sovietų okupacijos metais ir vėliau.

Pradėjus Europos padangei niuktis, Lietuvos diplomatai užsienyje svarstė atsiradusius pavojus Lietuvai. Visos Pabaltijos valstybės paskelbė neutralumą. Kilus karui, pasiuntinys Berlyne pulk.K.Škirpa siūlė nieko nelaukiant žygiuoti į Vilnių. Tuo atveju Lietuva būtų tapusi III Reicho sąjungininke ir išvengusi pirmosios sovietų okupacijos. Sunku pasakyti kaip tai būtų atsiliepę dabartiniai Lietuvos padėčiai. Gali būti, kad sovietų okupacija 1944 būtų buvusi dar žiauresnė.

Prezidentui A.Smetonai pasitraukus į užsienį, pasiuntiniai su juo nuolat tarėsi. Sudarius vad.Lietuvos liaudies vyriausybę, užsienio valstybės ir Lietuvos pasiuntiniai stengėsi nenutraukti su ja santykių, norėdami padėti kraštui. Oficialūs protestai paskelbti tik vad. Liaudies seimui nutarus Lietuvą įjungti į Sovietų Sąjungą. Lietuvos diplomatai teigiamai vertino 1941 sukilimą ir jo sudarytą Laikiną Lietuvos vyriausybę, bet buvo priešingi egziliinės vyriausybės sudarymui užsieny. Nupasakojęs Lietuvos pasiuntinių atskirus ir bendrus žygius 1940, 1941 ir vėliau, Lozoraitis užtikrino, kad diplomatinė tarnyba savo uždavinį atlieka ir prašė lietuvių visuomenės paramos. Vyko gyvos ir įdomios diskusijos.

Karštą Italijos savaitgalį užbaigė prof.dr.Raminta Lampsatyte-Kollars paskaita apie jaunus muzikos kūrėjus Lietuvoje katalparapijos salėje Veronoje. Moderavo Kest.Ivinskis.

Liet.kompozitorius suskirstė į 4-rias kartas: I - Čiurlionis, Gruodis ir kt., II - II pas.karo laikotarpis (Jakubėnas ir kt.), II - gimė dar neprikl.Lietuvoje 1930-40 (Barkauskas ir kt.) ir IV - gimė po 1940. Su aptariamais kompozitoriais supažindino arba skambindama jų kūrinius pianinu, arba pagrodama iš plokštelių. Pastebėjo, kad lietuvių muzika žymiai pažangesnė už vakarietišką. Maskvoje kuriama daug religinės muzikos. Pasigėrėtinai dainavo Vilija Mozūraitytė, sodrus dramatinis altas, smuiku meistriškai grojo Michael Kollars ir skambino dr.R.Lampsatyte-Kollars. Sužavėta publika išprašė dar ir priedų.

Veikė trys parodos: A.Sutkaus iš JAV-bių meniškų nuotraukų, dail.Elenos Gaputytės iš Anglijos paveikslų tema - kasdieninė duona, ir Lietuvos pašto ženklų bei banknotų. Pastarąjį rinkinį sudarė dr.Povilas Reklaitis iš Algimanto J.Braškio Lietuvių kultūros institutui dovanotų pašto ženklų ir pinigų.

Gražiai reiškėsi jaunimas. Didž.Britanijos LJS pirmininko Romo Juozelskio vadovaujamas, surengė jaunatviškų išdaigų ir gražaus humoro vaidinimą, muzikos ir dainų vakarą. Surasdami laisvesnius protarpus, informavo apie pasisekusį Pabaltiečių laisvės ir taikos žygį bei plaukimą Baltic Star laivu ir rodė filmą bei nuotraukų. Saulius Kubilius pademstravo tris filmus: 1984 kovo 4 kazimierines iškilmes Šv.Petro bazilikoje Vatikane, Šv.Tėvo mišias lietuvių kalba Castel Gondolfo koplyčioje ir kazimierinių metų užbaigimo iškilmes Vilniuje. Pirmuosius du filmus už 270 DM galima įsigyti pas S.Kubilių (Radio Vaticana, Sezione Litua-na, Citta' del Vaticano).

Vieną vakarą buvo parodytas spalvotas filmas apie Kanadoje gyvenančios dail.Anastazijos Tamošaitienės audinius ir jų audimą su dailininkės paaikškinimais.

Sekmadienį rytą beliko pasimelsti, įvertinti Savaitės darbus, papietauti, atsisveikinti ir išsiskirstyti. Keletas pasiliko dar pavasaroti tuose pačiuose namuose.

Nutarta XXXIII Europos lietuvių studijų savaitę ruošti 1986 nuo liepos 26 iki rugpjūčio 3 Salzburge, Austrijoje. Rengėja - rašytoja Joerg (Austrija) ir Irena Kaestli (Šveicarija) bei Mečys Bajorinas (Anglija). Moderatoriai - dr.K.Girnius, dr.A.Kušlys ir dr.J.Norkaitis. Meninę programą sudaryti pakviestas Saulius Kubilius (Roma).

Apie Europos lietuviškųjų studijų savaitę rašė Italijos laikraščiai.

J i e š k o m a

lietuvaite ONA NAVIKEJEDES (galbūt Navickaitė), gim.1928 ar 1929 Lietuvoje ir 1944/45 dirbusi gumos fabrike Gummi-Werke A.G. Fuldoje (Vokietija). Tame fabrike dirbo ir Ona bei Monika Jakelytės. Jieško olandas JAN ROGGEVEEN (Postfak 8, 2730 A.A.Benthuizen, Niederlande), dirbęs tame pačiame fabrike. Žinantieji šių moterų likimą arba adresą prašomi pranešti jieškotojui.

IŠEIVIŲ EVANGELIKŲ LIUTERONŲ KUNIGŲ IR BAŠNYČIOS DARBUOTOJŲ SUVAŽIAVIMAS

vyko rugsėjo 9-13 Selbitz'e, Bavarijoj. Dalyvavo 42 asmenys: po 12 latvių ir estų, 10 lietuvių, 4 vengrai ir 4 vokiečių vadovai. Per pirmąsias pamaldas prisiminti gausūs mirusieji. Kasdien vyko rytinės pamaldėlės. Po pusryčių buvo studijuojama Biblija ir skaitomos paskaitos. Vieną popietį buvo susirinkęs išėivijos evangelikų bei liuteronų konventas. Lietuviai turėjo ir savo atskirą pasitarimą. Vieną vakarą kun.Fr.Skėrys painformavo apie Vasario 16 gimnaziją. Buvo suruošta išvyka po gražias Bavarijos apylinkes, pasiekiant DDR sieną.

"LABDARA" REMIA LIETUVIUS MOKSLEIVIUS

Naujiems mokslo metams prasidedant, LABDAROS draugijos pirmininkas Jonas Glemža išsiuntinėjo laišką tos Draugijos nariams ir rėmėjams, pasidžiaugdamas gerai nusisekusiais Vasario 16 gimnazijos abiturientų egzaminais ir padidėjusiu mokinių skaičiumi. Padidėjo ir prašymai paramos. LABDARAI rūpi ir Lenkijos lietuviai, ypač moksleiviai. Jų prašymai galės būti patenkinti, jei lietuviškoji visuomenė parems Draugiją. Aukos siųsti: Bank-Konto Nr.1185 168 Labdara e.V., Landesgirokasse Stuttgart. BLZ 6005 0101. Aukos nurašomos nuo mokesčių.

M I R U S I E J I

A u g u s t i n a s RUBIKAS, kun., Augsburgio vyskupijos bei Mūncheno arkivyskupijos lietuvių kapelionas, mirė 1985 liepos 22 Memmingeno apskr.ligoninėje po ilgos ir labai sunkios ligos. Palaidotas liepos 25 Memmingeno kapinėse. Laidojimo apeigas atliko Memmingeno katal. dekanas kun.M.Walck. Dalyvavo vysk.A.Deksnyš, Augsburgio vysk.augzil.Max Ziegelbauer, keliolika lietuvių ir vokiečių kunigų, daug vienuolių ir didelis būrys velionio bičiulių iš Vokietijos, Austrijos, Italijos, Šveicarijos bei JAV-bių. Kalbas pasakė dek.Walck ir kun.W. Schlor, Vokietijos liet.katal.sielovados direktorius tėv.dr.K.Gulbinas, prof.V.Bieliauskas iš JAV-bių ateitininkų vardu, V.Natkevičius, M.A. draugų ir bičiulių vardu, Mūncheno LB ir Memmingeno LB apylinkių pirmininkai inž.R.Hermanas ir K.Radzevičius. Karstas nuleistas į duobę apdengtas Lietuvos trispalve. Sugiedotas Viešpaties angelas ir Lietuvos himnas. Gedulingas šv.mišias St.Hildegardheim koplyčioje su 17 kunigų aukojo vysk.A.Deksnyš. Giedojo solistė L.Šukytė, vargonavo prof.dr.V.Vasyliūnas.

Velionis buvo gimęs 1915 rugpjūčio 19 Skaigiry, Sintautų valsč. Mokėsi Marijonų gimnazijoje Marijampolėje ir kunigų seminarijoje Vilkavišky. Kunigu išventintas 1942.V.10. Buvo labai gabus. Gimnazijoje buvo pirmas mokynys. Mokėjo 5 svetimas kalbas. 1945 studijavo Gregoriano universitete teologiją ir filosofiją. Įsigijo filosofijos bakalauro laipsnį. Daug rašė spaudoje ir skaitė paskaitų, daugiausia teologiniais klausimais. Geras kalbėtojas.

P r a n a s JURGELIONIS mirė 1985.VII.7 Schwetzingene. Palaidotas liepos 9 to miesto kapinėse, dalyvaujant pusšimčiui lietuvių ir vokiečių. Kuopos draugų vardu atsisveikino Algis Vitkus. Velionis buvo gimęs 1913.XII.Kaune. Po karo Vokietijoje dirbo amerikiečių armijos darbo daliniuose, paskutiniu laiku 8591 LS kuopoje Schwetzingene virėju. Buvo rentininkas.

R i t a - Helene SCHMITT-Šmigelskytė mirė 1985.VIII.20 Giessen'o Uni-klinikoje. Urna palaidota rugsėjo 4 naujose Giessen'o kapinėse. Gimusi 1949.I.28. Buvo lankiusi Vas.16 gimnaziją.

N u m a t o m i r e n g i n i a i

Spalio 5 - Vasario 16 gimnazijos berniukų bendrabučio kartinio akmens šventinimas 15 val. Šventins išėivijos liet.vyskupas Paulius Baltakis, OFM, dalyvaujant evangelikų Bažnyčios atstovui kun.Fr.Skėriui ir aukštiesiems vokiečių valdžios pareigūnams. Kviečiami visi.

Spalio 6 d. 10 val. - vysk.P.Baltakio susitikimas su liet.katal.parapijų atstovais ir tikinčiaisiais vokiečių katal.parap.salėje. 11,30 val. - iškilmingos šv.mišios, koncelebruojant liet.kunigams, ir Sutvirtinimo sakramento teikimas. Popiet - pokalbio su vyskupu tąsa.

Spalio 11-13 lietuvių literatūros būrelis Annaberge aptars Česlovo Milašiaus romaną "Isos slėnis" bei jo eilėraščius. Norintieji dalyvauti prašomi kreiptis į V.Panzer (Heidland 6/b, 4358 Haltern 5, tel.02364-68320) arba į A.Hermann (C.M.v.Weber 14, 6501 Bammatal, tel.06223-40594)

Spalio 18-20 Lietuvių kultūros instituto suvažiavimas ir visuotinis narių susirinkimas Hüttenfelde. Spalio 18 d.20 val.pokalbis Rebstocke. Spalio 19 - atidarymas, dr.K.J.Čėginsko, prof. dr.G.Bauro, dr.P.Reklaičio, prof.dr.E.Kleino ir dr.E.Demmo paskaitos katal.parap.salėje. 21 val. bendras pobūvis ten pat. Spalio 20 - LKI visuotinis narių susirinkimas Romuvoje, pamaldos, pietūs.

Lapkričio 1-3 Vokietijos LB darbuotojų ir Lietuvių kultūros draugijos suvažiavimai Hüttenfelde. Lapkr.1 d.19 bal.- bendruomenininkų vakaronė Rebstocko svetainėje. Lapkr.2 d.9 val.- Vokietijos LB valdybos, apylinkių vadovybių, Vasario 16 gimnazijos, Liet.jaunimo s-gos ir kit.pranešimai, diskusijos ir nutarimai.katal.parap.salėje. 16 val.ten pat Liet.kultūros draugijos suvažiavimo atidarymas, paskaita apie Lenkijos lietuvius, filmas, vakarienė ir koncertas. Dainuoja solistė Nelė Paltinienė. Lapkr.3 d.10 val. ten pat pamaldos su religiniu koncertu. Gieda N.Paltinienė, kun.K.Senkus ir kt. Veiks Vasario 16 gimnazijos mokinių darbų paroda. Laukiami visi.